

Cap al tard (1909) -Cançons de la Serra-**LA BALENGUERA**

*La balenguera fila, fila,
la balenguera filarà.
Cançó Popular.*

*La balenguera misteriosa,
com una aranya d'art sutil,
buida que buida sa filosa,
de nostra vida treu el fil.
Com una parca bé cavila,
teixint la tela per demà.*

*La balenguera fila, fila,
la balenguera filarà.*

*Girant la ullada cap enrera,
guaïta les ombres de l'avior,
i de la nova primavera
sap on s'amaga la llavor.
Sap que la soca més s'enfila
com més endins pot arrelar.*

*La balenguera fila, fila,
la balenguera filarà.*

*Quan la parella ve de noces,
ja veu i compta sos minyons;
veu com davallen a les fosses
els que ara viuen d'il·lusions,
els que a la plaça de la vila
surten a riure i a cantar:*

*La balenguera fila, fila,
la balenguera filarà.*

*Bellugant l'aspi, el fil cabdella,
i de la pàtria la visió
fa bategar son cor de vella
sota la sarja del gipó.
Dins la profunda nit tranquil·la,
destria l'auga qui vendrà.*

*La balenguera fila, fila,
la balenguera filarà.*

*De tradicions i d'esperances
tix la senyera pel jovent,
com qui fa un vel de nuvianges
amb cabelleres d'or i argent
de la infantesa qui s'enfila,
de la vellura qui se'n va.*

*La balenguera fila, fila,
la balenguera filarà.*

L'ERMITÀ QUI CAPTA

Hoste só de l'altura; és mon ofici
de casa en casa demanar almoïna,
per tota l'encontrada a on els ecos
de l'ermitatge tremolant arriben.
Ma petja seny pels viaranyes del terme;
conec les heretats i les cabanes
i els pobles i els veïns,
i els deman noves
de llurs tribulacions i llurs ventures.
Per ço del mirador de l'alta ermita
jo veig quelcom que els viatgers no veuen,
els viatgers que indiferents trescaren
la terra del voltant.

Si vols estendre
pels amples horitzons de la muntanya
l'esguard contemplatiu, ans de pujar-hi
recorre pam a pam tota la terra
que des del cim dominaràs; atura't
al comellar, al bosc; guaita la mina,
saluda els nius humans; vulles conèixer
la clapa de verdor si és blat o és ordi;
i aixís, escorcollant cosa per cosa,
a la contemplació ton ull prepara.

No per això s'esvairà el misteri,
del fons de tota cosa inseparable;
si avança la claror, l'ombra recula,
com més va reculant, més imponenta.

La nit plena d'estels, per l'home savi
que els coneix d'un en un, és menys divina
que pel qui veu només en l'estelada
una munió de signes incompresos?
Un temps, per la nocturna escampadissa
de llumets casolans que el puig revolten,
com un cel ajagut sobre la terra,
l'esguard lliscava indiferent; mes ara
cada llum és un nom, una vivenda
on he segut a dessuar, a l'ombra,
o he escalfat una estona les mans balbes
en la fumosa cuina; on he rebudes
mercès de pietat o la dolcesa
d'ésser humil davant la porta closa.
Sota aquells horitzons, altres més íntims
atreuen l'esperit; i així fruit-ne
la plenitud de la visió, penetra
la mirada, com aigua dins l'esponja,
en la fonda expressió de la natura.

MIRAMAR

Sempre visquí vora del mar,
mes fins avui no el coneixia;
sobtadament, a Miramar,
m'ha revelat sa fesomia.

Sembla somriure i alenar,
com una verge qui somnia;
de món a món sembla passar,
com una immensa correntia.

Vénen la flota i el fibló,
i del fantàstic horitzó
no s'interromp la pau eterna.

Sols, an els ulls del pelegrí,
vibra quelcom de gegantí
quan passa l'ombra de *Blanquerna*

DESOLACIÓ

Jo só l'esqueix d'un arbre, esponerós ahir,
que als segadors feia ombra a l'hora de la sesta;
mes branques una a una va rompre la tempesta,
i el llamp fins a la terra ma soca migpartí.

Brots de migrades fulles coronen el bocí,
obert i sens entranyes, que de la soca resta;
cremar he vist ma llenya; com fumerol de festa,
al cel he vist anar-se'n la millor part de mi.

I l'amargor de viure xucla ma arrel esclava,
i sent brostar les fulles i sent pujar la saba,
i m'aida a esperar l'hora de caure un sol conhort.

Cada ferida mostra la pèrdua d'una branca;
sens jo, res parlaria de la mitat que em manca;
jo visc sols per a plànyer lo que de mi s'és mort.

-Elegies- LA RELÍQUIA

Faune mutilat,
brollador eixut,
jardí desolat
de ma joventut...
Beneïda l'hora
que m'ha duit aquí.
La font qui no vessa, la font qui no plora,
me fa plorar a mi.
Sembla que era ahir
que dins el misteri de l'ombra florida,
tombats a la molsa,
passàvem les hores millors de la vida.
De l'aigua sentíem la música dolça,
dintre la piscina guaitàvem els peixos,
collíem poncelles, caçàvem bestioles,
i ens fèiem esqueixos,
muntant a la branca de les atzeroles.

Ningú sap com era
que entre l'esponera
de l'hort senyorívol,
fent-lo més ombrívol,
creixia la rama d'antiga olivera.
Arbre centenari,
amorós pontava la soca torçada,
perquè sense ajuda
poguéssim pujar-hi.
Al forc de la branca senyora i majora
penjàvem la corda de l'engronsadora,
i, venta qui venta,
folgàvem i rèiem, fins que la vesprada
la llum esvaïa de l'hora roenta,
de l'hora encantada.

Somni semblaria
el temps que ha volat
de la vida mia,
sense les ferides que al cor ha deixat;
sense les ferides que es tornen obrir
quan veig que no vessa,
ni canta ni plora, la font del jardí.

Trenta anys de ma vida volaren depressa,
i encara no manca
penjat a la branca
un tros de la corda de l'engronsadora,
com trista penyora,
despulla podrida d'un món esbucut...

Faune mutilat,
brollador eixut,
jardí desolat
de ma joventut.

ALS AUTORS DE HORACIANES / ENLLÀ

Per camins diversos,
a on la guiau,
la Musa divina
que us dóna la mà?

Senyant la nuesa
de son peu descalç
en l'arena humida,
l'he vista passar,
amb cabells a lloure,
fresca i odorant
de l'aigua nadiua
que en la fosca naix.

L'he vista llavores
amb cabells nuats
i túnica grega,
la lira en les mans,
per la graderia
de marbre muntar
a l'intercolumni
del temple ideal.

Amb cabells a lloure
o amb cabells nuats,
sempre és la mateixa,
la vera, la gran,
que ens tramet la dolça
faisó maternal;
digna poesia
d'un poble que sap
en majestuosa
riuada avançar...

Oh, per Catalunya
quin florir de maig!
Sent la veu d'En Costa,
la d'En Maragall;
veu créixer les branques
de la catedral
que pugen a cloure's
en la immensa nau
on sonarà l'himne
dels nostres infants;
i com un sol home,
sentint bategar
dintre les entranyes
l'empenta vital,
porta, esperançada,
sos mil estendards
a l'heroica festa
de la llibertat.

RESFA

No plou; i el rei demana consell al sacerdot.
Anys fa que Palestina, minvant, sota l'assot
de la secor, gemega. La terra se despulla;
són esquelets els arbres desnús de fruit i fulla;
si el ric menja pa d'ordi, pels pobres no n'hi ha;
la fam els crims engendra; se mor el bestiar;
les mares llet no tenen; badallen en llurs braços
els nins; cauen els homes extenuats i lassos;
i els ulls de la morenta família d'Israel
esguarden, llagrimosos, eixa blavor cruel,
a les pregàries sorda, com el metall brunyida;
i si un instant l'entela un poc de boira humida,
de sobte l'arregussa un vent abrusador.

No plou. David consulta l'oracle del Senyor,
i li respon l'oracle: –És Gabaó qui clama;
és Gabaó ferida que amb sos udols inflama
la ira del cel. Caigueren Saül i Jonatàs;
no basta que els cadàvers no dormin en llur vas
i els enemics pengessin al temple l'armadura
dels hèroes morts; no basta que fossin vil pastura
de bèsties carnisseres, per expiació
del crim reial... Consulta els vells de Gabaó.–

A la presència seva David crida els ministres
de la ciutat, i els parla com a poders sinistres.
–Què voleu, doncs, per vostre perdó? Quin preu serà
que d'Israel decanti l'assot de Jehová?

–No volem, no, –responen– l'or i l'argent per paga;
no volem, no, que es mori de fam vostra nissaga.
Set fills de la família del rei Saül volem:
en nom de Déu, entrega'ls, i els sacrificarem.
David el front inclina, sumís a la sentència,
i considera l'arbre d'aquella descendència,
i els brots repassa i compta per escollir-ne set;
mes a Micol aparta, i al coix Mifibosset.

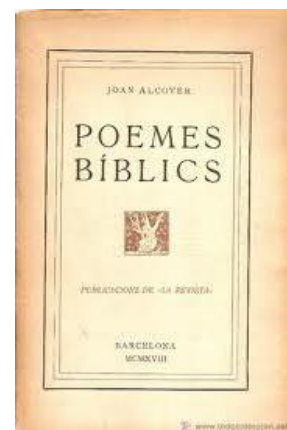
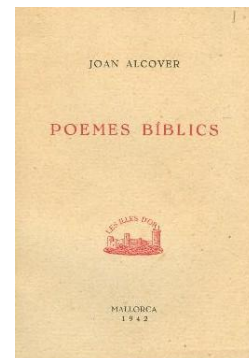
Merob, princesa i filla del rei Saül, fou mare
de cinc infants; i Resfa, dona vivent encara
de les que compartiren el llit reial, n'hagué
dos fills, tendra semblança del mort a Gelboé.
Resfa, la concubina, servava, com a restes
de boires esqueixades dels jorns de les tempestes,
records, melancolies, besllums de sang i or,
flotant sobre l'abisme de llàgrimes del cor,
on ja l'esglai no vessa cap nova torrentada.
A un raconet del regne vivia confiada
que els fills de ses entranyes no li pendrà ningú...

I un escamot de llances arriba i se'ls endú.
L'orde del rei compleixen, i en el silenci es tanquen;
i ella, com la lleona a qui els cadells arranquen,
els va seguint darrera fins a Jerusalem.
Tant que ha sofrit, i encara no sap el dol suprem!

David els fills de Resfa i de Merob entrega;
i el dia dels suplicis el poble se congrega
per veure les set forques alçades a Gabaá;
els set minyons penjaren a l'hora del sol clar;
i en terra gira l'ombra dels innocents suspesos,
i ve la nit, brufada de llumenars encesos,
i resten els cadàvers i restaran penjats
fins que la pluja banyi els camps assedegats.

Llavors, de sac vestida, Resfa, la pobra mare,
al peu d'aquelles forques els seus fillets empara.
D'un feble tronc armada contra enemics ocults,
defensa de les feres els cossos inseputs.
No es mou ni pipelleja, ni amolla el pal que porta;
i si les bèsties vénen al baf de la carn morta,
fugen les aus salvatges, reculen els xacals,
davant els ulls de Resfa, oberts com a fanals.
No hi ha, dins els reialmes obscurs de la feresa,
monstres que resisteixin el dol i la fixesa
dels ulls d'aquella mare, terriblement eixuts.

Pels quatre vents, llavors, la nuvolada puja:
Resfa caigué esmortida, i la inundà la pluja,
i fonament tronaren les altes solituds.

L'ESPURNA

Com el panteix de l'ànima dormenta
flotava el verb melodiós; mes, ara
en l'illa diu quelcom que ja retorna
del secular encantament, i munten
generacions que una claror novella
duen als ulls. La joventut és nostra.

La llengua: ella l'ha fet el gran prodigi,
ella amb sos mots regalimants de saba
ens torna la llacor que l'ha nodrida;
ella difon estremiments profètics;
ella té notes de clarins. Sonem-los;
despertem els titans que en l'ombra jauen
de l'esperit; sonem-los; si ens escupen
els filisteus des de les altes torres,
sonem-los, i cauran. Sota la immensa
cúpula de blavor a on se miren
els cims més alts de l'heretat, solcada
pel tremolenc atzur mediterrani,
soni el crit de la sang, bategui el ritme
de la maternitat, i en ell se bressin,
com eixa mar unisona, vibranta
d'un sol batec des de Pollença a Roses,
els milions de cors de nostra raça.

Som nét i fill de catalanes. Elles
amb mots d'enyorament me condormiren,
amb mots d'enyorament que dins el calze
de la innocència gotejant, com perles
de rou, duen reflexes lluminosos
dels nadius horitzons. Pastors i fades,
i dones d'aigua i cavallers i prínceps,
amb la materna melodia als llavis,
baixaven del Montseny i les congestes
del Pirineu, per habitar ma casa.
I el regne d'il·lusió, terra promesa
on tots volem anar, per mi tenia
ton nom, oh Catalunya, i ta corona,
oh Montserrat, i ton accent, oh Musa
oblidada llavors, ara vestida
de porpra triomfal. Tu em bressolares
tímidament amb les mateixes notes
que avui, com ressonanta escampadissa,
amb crits de joia a l'avenir se llancen,
i eren, en l'aua de ma vida, un feble
piular com a d'aucells que mig badessin
els ulls, eixint d'un somni de centúries.

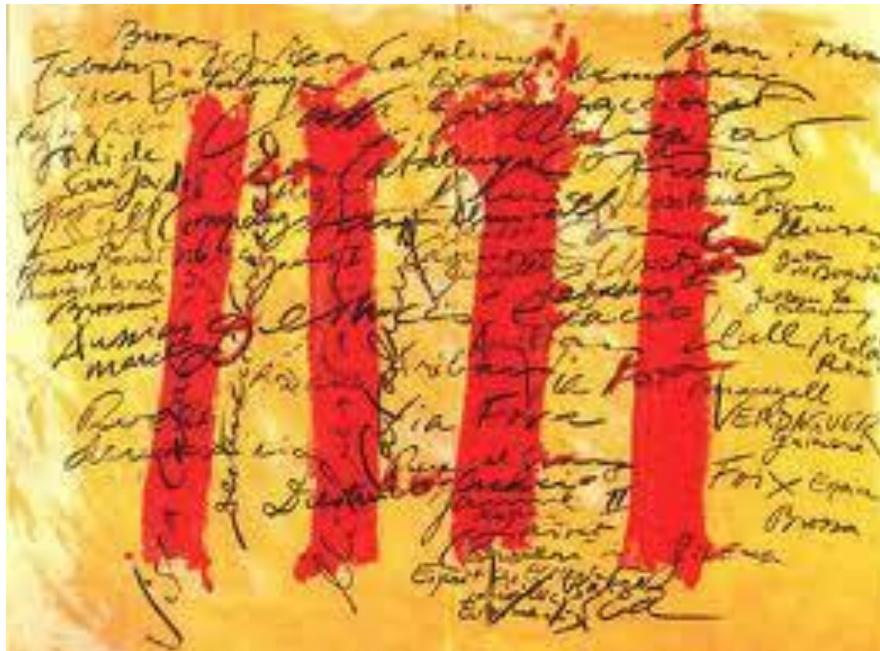
Llavors ma joventut volà despresa
de la roca insular per a confondre's
dintre del bull de la ciutat sonora.
Trojava clos el món de mos ensomnis,
i al gest aspriu de la comtal matrona
jo responia amb la supèrbia muda
d'un fosc isolament. Era la boira

que assaonà mon cor perquè el somriure
de l'amor hi florís. Oh dolça imatge
que en mon camí posà la Providència!
tu, Beatriu catalanesca, fores
la calor de la pàtria feta dona!
I quan, victoriós dels vents terribles
que afuà la dissort entre nosaltres,
vinguí a l'altar per abraçar-te meva,
i al Monestir pelegrinant pujàrem,
i dalt del cim de les sagrades penyes
ens donàrem les mans, i ens semblà veure,
amb ulls enlluernats per la divina
claror del rite nupcial, difondre's
el misteri d'amor, l'ànima nostra,
sobre la majestat de Catalunya,
i el mar immens i radiós, i l'illa
guaitant a l'horitzó... llavors mon llavi
trèmol te volgué dir, i no podia:
—«Veus enfora la mar? Quantes esteles
hi dibuixaren els vaixells que em duien!
Quantes hores de febre, i de pontar-se
mos pensaments de foc damunt les ones!
Veus ma terra allà endins? Ella t'espera
per a besar-te el front amb sos efluvis.
Tu amb nova sang hi nodriràs el vincle
del poble meu amb la materna soca.»

Els focs de Sant Joan la nit perfumen;
mes de tots els amors, sols un n'alena.
Salten de món a món llengües de flama,
dient el pacte espiritual que ens lliga.
No us allunyeu, memòries doloroses.
Si féssiu nosa aquí, quan vénc a seure
a la festa pairal, jo no hi seria.
Mai com al beure el vi de l'entusiasme
sent tan a prop les enyorades ombres.
Com la valzia en un illot caiguda
enmig de la rompent, que per a moure
l'ala nafrada i degotant, espera
el raig de la bonança que l'eixugui,
jo em sent reviuere, agombolat per l'hora
de calor juvenívola que ens besa.
Mai els tres rius de llàgrimes vingueren
tan dolços i tan plens com brollen ara,
que el foc dels esperits se fa visible.

Qui d'un afecte viu, per lluny que sia
l'obscur amagatall, dirà la força?
Passa la mar un mot de recordança:
del foc de germanor vola una espurna...
L'espurna ha pres... Els escolans d'un culte
nou i sublim, formiguejant en l'ombra,
de viles i ciutats duen l'ofrena
cap a les pires d'allà dalt; i els diuen,
al passar costa amunt, el pi balsàmic,
la mata, el boix, el romaní: Colliu-nos!

L'espurna ha pres. I d'un en un s'encenen
els cirials del culte de la pàtria.
Sobre l'immens entrunyellat de serres,
la nit batega de clarors purpúries.
I dels devots d'aquella escolania
que en tots els cims de Catalunya vetlen,
n'hi ha qui miren en silenci, pàl·lids
d'una emoció fondíssima, la fosca
a on la filla de la mar s'amaga.
—«Tindrà un llumet per a nosaltres, una
mirada, un pensament? Està adormida,
o sos ulls bada al gloriós insomni?»
I l'hora fuig i les tenebres callen...
Però, de sobte, un crit vola pels ecos
de les altures de llevant. Oviren
un llumenar... El Puig Major saluda.
És l'estel de Mallorca!

*Poemes bíblics (1918)***MICOL**

Siau manses de cor, humils de rostre,
perquè sia fruitós el ventre vostre,
oh dones maridades! Un sol gest
pot ésser glaç funest
que trenqui l'amorosa intimitat;
una paraula aspriva
pot eixugar per sempre la font viva
de la maternitat.

Sabeu aquell pastor
que posava la pedra de la fona
allà on posava l'ull, i en el sarró
la cítara dugué per companyona,
i esqueixava la boca del lleó?
Bé se'n recorda, la reial princesa,
de la calrada encesa
que a l'encontre del jove l'enrogí;
del jorn que fou promesa
per esposa al minyó fill d'Isaí;
del tendre sobressalt
amb què sentia per la mà del jove
polsada l'arpa d'or dintre l'alcova
on jeia, febrós, el rei malalt.
Bé se'n recorda, de la nit cruel
que va salvar la glòria d'Israel
de l'odi de Saül; aquella nit
que amb el tebi llençol de nuiances
aidava a despenjar se el seu marit
del niu de ses amors, voltat de llances...

Mes ara prou daria
ells jorns presents de pau i d'esplendor
per aquells jorns de febre i agonia.
En el trespol sonor
de la cambra de cedre a on reposa,
no hi sentirà mai més, la tendra esposa,
el pas de son senyor.
Quan torni afadigat de la batalla,
no li traurà la malla
de ferro que el guarneix,
ni damunt l'ample pit, niu d'harmonies,
on la ferventa inspiració glateix,
el cap reclinarà, com altres dies.

Quina sa culpa fou? Quina dissort
estèril la deixà fins a la mort?

Un dia el fum dels sacrificis flota
sobre una mar de multitud devota,
i l'arca d'aliança
entra a Jerusalem, i al seu davant
vibren clarins i càntics d'alabança.
Dansa Israel i dansa
el gloriós David com un infant.

Però Micol, que amb diadema d'or
l'espera en el palau, seca d'orgull,
sent la befa en el cor,
i amb mots de vilipendi el rei acull.
—Oh! com escau al rei moure sos membres,
mal habillats amb túnica sutil,
per estrafer la dansa de les fembres
de la casta més vil!—

David calla un moment; però bé es deixa
endevinar, en son esguard de fel,
que en son interior quelcom s'esqueixa,
arrabassat de rel!

—Jo, guardador d'ovelles,
que he dormit amb el cap sobre el pallús,
i en el desert, amb balbuçig confús,
he confegit el salm de les estrelles;
i la unció divina
he rebuda en la pols de mon cabell,
i amb sang de filisteus he fet vermell
ton tàlem de regina;
jo, coronat per Déu
cabdill de sa nació, més que ton pare,
més que el llinatge seu;
jo davant del Senyor he dansat ara
i tornaré a dansar a la faisó
de les més envilides criatures,
car és l'abaixament devoció
al Déu de les altures.
No em pot entendre a mi la que no ama
la fe, la senzillesa
i la ferventa pietat que inflama
els cors humils en santa embriaguesa.

Així diu el vident,
i es decanta per sempre de Micol,
que, sufocant l'irreprimible dol,
va ser la viuda d'un marit vivent.

. -Proverbis-

Cau la fulla: se'n dol sa
companyona;
però passa un instant, i la segona
el mateix vent s'endú.
El mort amat és la primera fulla,
i la segona, tu.
Per què plor tan amarg ta galta
mulla,
si és un alè tan breu
el que separa son morir del teu?

La porta on he trucat, de nit i dia,
mon pensament atreu.
Com el captaire que en la porteria
del monestir s'asseu,
jo m'he assegut enfront de
l'ombra incerta,
de cara al mur sagrat,
i és mon viure esperar que em sia
oberta
la porta on he trucat.

